

Teories Narratives i Gèneres del Discurs

Codi: 104735

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503873 Comunicació Interactiva	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria Rosario Lacalle Zalduendo

Correu electrònic: rosario.lacalle@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu accedir-hi des d'aquest [enllaç](#). Per consultar l'idioma us caldrà introduir el CODI de l'assignatura. Tingueu en compte que la informació és provisional fins a 30 de novembre de 2023.

Equip docent

Jesús Martínez Fernández

Prerequisits

Sense prerequisits

Objectius

El semiòleg estructuralista Roland Barthes escrivia en 1966 que la capacitat de narrar és consubstancial a la humanitat i que no ha existit ni existirà mai un poble sense relats. L'origen dels relats es perd en la nit dels temps i es remunta als mites, les religions i els contes de les societats antigues; però també a les representacions figuratives (dibuix, pintura, escultura ...), els rituals màgics i iniciàtics, i totes aquelles formes expressives que converteixen l'imaginari col·lectiu i la comunicació humana en històries susceptibles de ser narrades. L'estudi dels gèneres discursius, desde la retòrica aristotèlica hasta la actual retòrica procedural, obeeix a la necessitat de comprendre i reproduir aquestes manifestacions humanes en constant evolució.

El *gir narratiu*, que es produeix a la Història a partir dels anys setanta i a les Ciències Socials a partir dels vuitanta, desdibuixa la frontera entre la realitat i la ficció, i evidencia les relacions estructurals, estètiques i temàtiques entre els relats inventats i els relats basats en fets reals. La narratologia sorgeix en aquest context amb la pretensió de convertir-se en una disciplina científica, que aspira a estudiar tant la narrativa com la narració; allò narrat i l'acte de narrar.

Internet ha multiplicat la creació i la circulació dels relats en una proporció inimaginable a l'era de Gutenberg i ha convertit el consum dels productes de les indústries culturals en un dels bastions de l'economia mundial. La difusió d'internet també ha potenciat l'expansió de les narratives en tots els àmbits de coneixement, enmig de

la constant retroalimentació entre la realitat i la ficció. El relat digital s'ha convertit així en la modalitat comunicativa prevalent no només de la política, sinó també de la ciència i fins i tot de les interaccions quotidianes entre les persones a través de les xarxes socials, per posar només alguns exemples.

L'assignatura recorre els diferents estadis d'evolució de les teories narratives i els gèneres del discurs, amb l'objectiu de reflexionar sobre els conceptes fonamentals que sustenten aquest camp d'estudi i la seva aplicació a la construcció i la interpretació dels relats. L'objectiu és proporcionar a l'alumnat les eines conceptuals necessàries per a comprendre i analitzar tant les narratives digitals com els gèneres fictivals i factivals.

Perspectiva de gènere

La convivència en societat sorgeix inicialment de l'instint de protecció de l'espècie; però també de la necessitat de relacionar-se. La funció dels relats al llarg de la història és la construcció i la reproducció de normes i protocols d'ús destinats a garantir la pervivència de la societat, així com respondre les qüestions essencials de l'ésser humà: d'on venim?, qui som?, cap a on anem?

El pas del temps i el desplaçament constant dels temes i els motius narratius d'un entorn cultural a un altre, acaba assimilant els personatges amb els valors que determinen la seva posició a l'imaginari social. És així com sorgeixen i es consoliden els estigmes i els estereotips.

L'estudi de les teories narratives i dels gèneres del discurs constitueix un àmbit privilegiat per identificar l'origen i la construcció social dels estereotips i els estigmes de gènere. Un dels objectius fonamentals de l'assignatura és evidenciar, de manera crítica i reflexiva, l'empremta de l'androcentrisme en els relats. Es tracta de dotar l'alumnat dels instruments necessaris per identificar els elements essencials a partir dels quals es construeixen, es consoliden i es reproduïxen els prejudicis culturals.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Cercar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de missatges, treballs acadèmics, exposicions, etc.
- Concebre, crear, animar i integrar espais, personatges i objectes virtuals i de realitat augmentada.
- Diferenciar i aplicar les principals teories, elaboracions conceptuals i enfocaments reguladors de la comunicació interactiva.
- Gestionar el temps de manera adequada i ser capaç de planificar tasques a curt, mitjà i llarg terminis.
- Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
2. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.

3. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
4. Contrastar i verificar la veracitat de les informacions aplicant criteris de valoració.
5. Diferenciar allò substancial d'allò rellevant en tots els tipus de documents de l'assignatura.
6. Dominar les tècniques i els recursos narratius per crear històries adaptades als mons virtuals i inscriure-les en un gènere concret.
7. Exposar per escrit i oralment la síntesi de les anàlisis realitzades.
8. Identificar i comparar les teories narratives des dels inicis fins a l'actual storytelling.
9. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
10. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
11. Interpretar i discutir documents de les principals teories de la comunicació.
12. Planificar i executar treballs narratius.
13. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
14. Presentar els treballs de l'assignatura en els terminis previstos i mostrar-ne la planificació individual o grupal aplicada.
15. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
16. Proposar projectes i accions que estiguin d'acord amb els principis de responsabilitat ètica i de respecte pels drets humans i els drets fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
17. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
18. Proposar projectes i accions viables que potenciïn els beneficis socials, econòmics i mediambientals.
19. Reconèixer la divisió de les teories narratives per gèneres en els nous mitjans de lleure virtual.
20. Valorar com els estereotips i els rols de gènere incideixen en l'exercici professional.

Continguts

1. Introducció a l'estudi de les teories narratives i els gèneres
2. Orígens i l'evolució de la narrativa i de la retòrica
3. El cicle narratiu
4. Històries i personatges
5. Elements de narratologia
6. Enunciació i narració
7. La interpretació dels relats a l'era digital
8. Els gèneres del discurs
9. Els relats de la contemporaneïtat
10. Narratives i gèneres digitals
11. Narrative i gèneres interactius

Metodologia

L'aprenentatge es realitzarà a través de classes teòriques, pràctiques a l'aula, lectures, tutories, treballs i examens. Es potenciarà la discussió en tots els àmbits, amb l'objectiu de estimular la reflexió i la capacitat d'anàlisi crítica.

En una de les sessions de l'assignatura es destinaran uns 15 minuts per a que les estudiants puguin respondre les enquestes d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura o mòdul.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions pràctiques	20	0,8	4, 7, 12, 14
Sessions teòriques	33	1,32	6, 8, 11, 19
Tipus: Supervisades			
Treball activitats d'avaluació	20	0,8	5, 12, 14
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	24	0,96	4, 8, 19

Avaluació

Avaluació continuada

Aquesta assignatura combina diferents modalitats d'avaluació:

1. Dues proves teòriques (50% de la puntuació total).
2. Treball de curs (30%).
3. Lectures, debats i exercicis (20%).

La nota final serà el resultat de la mitjana ponderada de les tres parts.

La revisió dels exàmens es realitzarà aproximadament dues setmanes després de la realització de la prova. Les persones que no puguin realitzar un examen per raons objectivables i justificades documentalment, tindran opció a recuperar-ho el dia fixat al gener per a la reavaluació. En cas contrari, puntuarà 0.

La nota final de les intervencions (sobre lectures, debats i exercicis) s'obtindrà calculant la mitjana aritmètica dels diferents activitats.

L'assistència a les sessions de teoria i als seminaris és obligatòria. Els exercicis no lliurats seran puntuats amb un 0. No s'acceptaran les entregues posteriors a les dates fixades.

Els treballs de curs no lliurats en la data prevista seran puntuats amb un 0. No s'acceptarà l'entrega posterior a la data fixada.

La nota final serà el resultat de la mitjana ponderada de les tres parts que integren l'avaluació.

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les eventuais restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. L'alumnat trobarà al campus virtual la descripció detallada dels exercicis i pràctiques; materials

docents; i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, l'alumnat serà informat dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Recuperació d'avaluació continuada

Segons la normativa per poder participar al procés de recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat almenys 2/3 del total d'activitats avaluable de l'assignatura.

En el període destinat a la reavaluació es podran recuperar els exams suspesos sempre que la nota no sigui inferior a 3,5 (l'examen no realitzat puntua 0 en el còmput de la mitjana). Si la mitjana dels dos exams és de 5 o superior, no caldrà recuperar l'examen suspès.

Només es podran recuperar els treballs de curs la nota dels quals no sigui inferior a 3,5.

Les lectures, debats i exercicis estan lligats al treball a l'aula, per la qual cosa no es podran recuperar.

En el cas de segona matrícula, l'alumnat podrà realitzar una única prova de síntesi que consistirà en un examen. La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

Avaluació única

Les persones acollides a la modalitat d'avaluació única hauràn de realitzar les proves següents per tal de superar l'assignatura:

1. Una prova teòrica (50% de la nota final). Serà indispensable aprovar aquesta prova (5 o més) per superar l'assignatura.
2. Una prova de resolució de 4 casos d'estudi o reptes comunicatius (20% de la nota final).
3. Lliurament d'un treball documental i de conceptualització (30% de la nota final). Recensionar tres articles científics per tema (facilitats per la professora), relacionar conceptes, destacar els aspectes més significatius, fer una reflexió vers els temes tractats i suggerir possibles línies d'investigació a partir de les aportacions més rellevants.

Recuperació d'avaluació única

Segons la normativa per poder participar al procés de recuperació, l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat almenys 2/3 del total d'activitats avaluable de l'assignatura.

1. Només es pot recuperar la prova de teoria si l'alumne/a ha obtingut una nota igual o superior a 3,5. La prova de recuperació consistirà en una prova escrita d'avaluació de coneixements teòrics. Serà indispensable aprovar aquesta prova (5 o més) per superar l'assignatura.
2. La nota obtinguda en la resolució de casos o reptes comunicatius formarà part de la mitjana ponderada de la nota final. Només en cas de suspendre aquesta prova amb una nota igual o superior a 3,5 i si l'alumne així ho considera podrà optar a recuperar la amb una prova de la mateixa índole.
3. Només es podran recuperar els treballs de curs la nota dels quals no sigui inferior a 3,5.

La qualificació de les persones que realitzin qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat ...) serà 0 en aquest acte d'avaluació. En cas que es produeixin diverses irregularitats, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Examen	50%	3	0,12	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 19, 20
Lectures, exercicis, discussions	20%	20	0,8	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20
Treball de curs	30%	30	1,2	1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA (només els capítols o pàgines indicats)

Tema 1

- Gottschall, Johanttan (2021) *The Universal Grammar. The Story Paradox: How Our Love of Storytelling Builds Societies and Tears them Down* (pp. 97-122). Basic Books.

Tema 2

- Booker, Christopher (2004) *Of Gods and Men: Reconnecting with "The One". The Seven Basic Plots. Why we tell stories* (pp. 593-643). Continuum.

Tema 3

Vogler, Christopher (2002[1992]) *El viaje del escritor: Las estructuras míticas para escritores, guionistas, dramaturgos y novelistas* (pp. 111-268). Ma Non Troppo.

Tema 4

Vogler, Christopher (2002[1992]). *El viaje del escritor: Las estructuras míticas para escritores, guionistas, dramaturgos y novelistas* (pp. 60-110). Ma Non Troppo.

Tema 5

Chatman, Seymour (2013[1978]) *Introducción. Historia y discurso* (pp. 15-44). RBA Libros.

Tema 6

Abbott, H. Porter (2020) *Narration. The Cambridge Introduction to Narrative* (pp. 67-82). Cambridge University Press

Tema 7

Lacalle, Charo (2023) *Cartografiando las subculturas de la manófera española. Entre Forocoches y Burbuja.info*. Y. Franco y A. Bernárdez Rodal (eds.) *Misoginia online: la cultura de la manófera en el contexto español* (pp. 115-134). Tirant.

Tema 8

Altman, Rick (2012) *A Semantic/Syntactic Approach to Film Genre* (pp. 27-41). B. K. Grant (ed.) *Film Genre Reader IV*. University of Texas Press.

Tema 9

Illouz, Eva (2020[2018]) *Conclusión: las relaciones negativas y la política sexual de la mariposa. El fin del amor* (pp. 143-208). Katz Editores

Tema 10

Tryon, Chuck (2009) HOLLYWOOD REMIXED. Movie Trailer Mashups, Five-Second Movies, and Film Culture. *Reinventing cinema: movies in the age of media convergence* (pp. 149-172). Rutgers University Press.

Tema 11

Sorapure, Madeleine (2022) Data Narratives: Visualization and Interactivity in Representations of COVID- 19. P. Dawson & M. Mäkelä (eds.) *The Routledge Companion to Narrative Theory* (pp. 55-68). Routledge.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

TEMA 1. Introducció a l'estudi de les teories narratives i els gèneres del discurs

- Copley, Paul (2014) In the beginning: the end (pp. 1-27). *Narrative*. Routledge (2nd edition).
- Meister, Jan C. (2014) Narratology. En P. Hühn, Peter et al. (eds.) *The Living Handbook of Narratology* Disponible en <http://www.lhn.uni-hamburg.de>
- Phelan, James (2007). Rhetoric/ethics. D. Herman (ed.) *The Cambridge Companion to Narrative* (pp. 203-216). Cambridge University Press.
- Ryan, Marie-Laure (2003) On Defining Narrative Media. Image & Narrative. *Online Magazine of the Visual Narrative*, 6. Disponible a <http://www.imageandnarrative.be/inarchive/mediumtheory/marielaureyan.htm>

TEMA 2. Orígens i evolució de la narrativa

- Copley, Paul (2014) Early narrative (pp. 28-51). *Narrative*. Routledge (2nd edition).
- Hasan-Rokem, Galit (2016) Ecotypes: Theory of the Lived and Narrated Experience. *Narrative Culture* 3(1).
- Hyvärinen, Matti (2010) Revisiting the Narrative Turns. *Life Writing*, 7(1), 69-82. Disponible en: https://www.researchgate.net/publication/233343228_Revisiting_the_Narrative_Turns
- Rashid, Mohd (2018) History as literature: a reading of White's essay "the historical text as literary artifact". *International Journal of Advanced Research (IJAR)* 6(9), 720-725.

TEMA 3. El cicle narratiu

- Campbell, Joseph (2017[1949]) La aventura del héroe. *El héroe de las mil caras. Psicoanálisis y mito* (pp. 65-282). Fondo de Cultura Económica.
- Mackey-Kallis, Susan (2001). Introduction. *The Hero and the Perennial Journey Home in American Film* (pp. 1-10). University of Pennsylvania Press.
- Propp, Vladimir (1998[1928]). *La morfología del cuento*. Akal.
- Tomasevskij, Boris (2012[1957]) Temática. T. Todorov, *Teoría de la literatura* (pp. 271-314). Biblioteca Nueva.

TEMA 4. Històries y personatges

- Hogan, Patrick C. (2010) Characters and their plots. Eder, J; Jannidis, F.; Schneider, R. (eds.) *Characters in Fictional Worlds* (pp. 134-156). De Gruyter.
- Rank, Otto (1992[1909]) La interpretación de los mitos (pp. 79-114). *El mito del nacimiento del héroe*. Paidós.
- Phelan, James; Rabinowitz, Peter, J. (2012) Character (pp. 111-138). En D. Herman, J. Phelan, P. J Rabinowitz, B. Richardson, Wharhol, R. (2012) *Narrative Theory. Core Concepts and Critical Debates* (pp. 111-138). The Ohio State University Press.

- Tierno, Michael (2002). Character. *Aristotle's Poetics for Screenwriters* (pp. 88-98). USA: Hyperion.

TEMA 5. Elements de narratologia

- Barthes, Roland (1993[1966]) Introducció al anàlisi estructural del relat. *La aventura semiològica* (pp. 163-202). Paidós.

- Bertetti, Paolo (2015) La historia como discurso: cifras, espacios y tiempos. *La historia audiovisual* (pp. 71-110). Editorial UOC.

- Chatman, Seymour (2013[1978]). Historia: existents. *Historia y discurso* (pp. 103-156). RBA Editores.

- García Jiménez, Jesús (1993) Retórica de la temporalidad en el relato audiovisual. *El relato audiovisual* (pp. 397-402). Cátedra.

TEMA 6 Enunciació i narració

- Casetti, Francesco; Di Chio, Federico (1991[1990]) El anàlisi de la comunicació (pp. 209-245). *Cómo analizar un film*. Paidós.

- Genette, Gerard (1989[1972]) La estructura del relat. *Figuras III* (pp. 77-321). Lumen.

- Bertetti, Paolo (2015) La historia como enunciación. *La historia audiovisual* (pp. 141-156). Editorial UOC.

- Jahn, Manfred (2007) Focalization. D. Herman (ed.) *The Cambridge Companion to Narrative* (pp. 94-108). Cambridge University Press.

TEMA 7. La interpretació dels relats a l'era digital

- Barthes, Roland (1994[1984]). La muerte del autor. *El susurro del lenguaje. Más allá de la palabra y la escritura* (pp. 65-72). Paidós.

- Darley, Andrew (2002[2000]) Juego de superficie y espacios de consumo. *Cultura visual digital. Espectáculo y nuevos géneros en los medios de comunicación* (pp. 261-296). Paidós.

- Eco, Umberto (1993[1079]) El lector modelo. *Lector in fabula* (pp. 73-95). Lumen.

- Jiménez Varea, J. ; Pineda Cachero, Antonio (2013) Del estructuralismo al cognitivismo: hacia un enfoque científico de la narratología. En V. Guarinos & A. Sedeño (eds.) *Narrativas Audiovisuales Digitales: convergencia de medios, multiculturalidad y transmedia* (pp. 18-49). Fragua.

TEMA 8. Els gèneres del discurs

- Bogost, Ian (2007) *Procedural rhetoric. Persuasive games: the expressive power of videogames* (p. 1-64). The MIT Press

- Jenner, Mareike (2015) Genre and Video on Demand. G. Creber (ed.) *The Television Genre Book* (pp. 212-215). British Film Institute.

- Mittell, Jason (2005) *A Cultural Approach to Television Genre Theory*. G. R. Edgerton & B. G. Rose (eds.) *Thinking outside The Box. A Contemporary Television Genre Reader* (pp. 37-64). The University Press of Kentucky.

- VV.AA. (2008) Introduction: what is genre? G. Creber (ed.) *The Television Genre Book* (pp. 1-15). British Film Institute.

TEMA 9. Els relats de la contemporaneitat

- Cabanas, Edgar; Illouz, Eva (2019) *Happycracia.. Cómo la ciencia y la industria de la felicidad controlan nuestras vidas*. Paidós.

- Han, Byung-Chul Han (2014[2012]) *La agonía del eros*. Herder
- Haidt, Johnatan; Lukianoff, Gregg (2019). *The coddling of the American mind*. Penguin Books.
- Palahniuk, Chuck (2022[2020]) *Plantéate eso*. Penguin Random House.

TEMA 10. Narratives i gèneres digitals

- Elleström, Lars (2019). Narrating Through Media Modalities (pp. 45-59). *Transmedial Narration Narratives and Stories in Different Media*. Palgrave-MacMillan.
- Evans, Elizabeth (2011) Transmedia Texts: Defining Transmedia Storytelling. *Transmedia Television Audiences, New Media, and Daily Life* (pp. 19-39). Routledge.
- Lacalle, Charo (2022) (In)dignidades digitales . *(In)dignidades mediáticas en la sociedad digital* (139-154). Cátedra.
- Montfort, Nick (2007) Narrative and digital media (pp. 172-188). D. Herman (ed.) *The Cambridge Companion to Narrative*. Cambridge University Press.

TEMA 11. Narratives i gèneres interactius

- Bogost, Ian (2007) Procedural rhetoric. *Persuasive games: the expressive power of videogames* (p. 1-64). The MIT Press.
- Lacalle, Charo; Gómez-Morales; Beatriz; Vicent-Ibáñez, Mireya (2023) Misogyny and the construction of toxic masculinity in the Spanish Manosphere (Burbuja.info). *Profesional de la información*, 32(2), 2023, e320215. <https://doi.org/10.3145/epi.2023.mar.15>
- Neitzel, Britta (2014) Narrativity of Computer Games. P. Hühn, J.Pier, W. Schmid & J. Schönert (eds.). *The Living Handbook of Narratology*. Hamburg University Press.
- Ryan, Marie-Laure (2013) Interactive Narrative, Plot Types, and Interpersonal Relations. *Intersemiose*, II(4), 23-34.

Programari

Ningú.